

Ari kamaszfiú, a fővárosban él, egy templomi fiúkórusban énekel. Amikor anyja úgy dönt, hogy nevelőapjával elindul Afrikába, Arinak haza kell költöznie a szülőfalujába. Arinak semmi kedve a poros kis izlandi faluban élni alig látott alkoholista apjával. Arinak muszáj lesz beilleszkednie, mert ezen a világon nincs kihez mennie.

Rúnar Rúnarsson második nagyjátékfilmje egy apró izlandi közösség

életét mutatja be. Az elmúlt évek fesztiválsikereket generáló izlandi alkotásaihoz hasonlóan (gondolunk itt Grímur Hákonarson *Kosok* és Hafsteinn Gunnar Sigurðsson *París Nordursins* c. filmjeire) olyan témát választ, amivel biztosan megtalálhatja a nemzetközi piac nézőit: az „egzotikus” izlandi falucska romantikájára bízta az alkotást. (A rovatban korábban tárgyalt filmekhez hasonlóan) Rúnarsson filmje mégis más.

Mint a „fiatal” rendezők általában, ő is a felnőtté válásról szeretne, nem egy konkrét történetet, mint inkább egy érzést, érzelemvilágot elmesélni. Filmjét a melankólia köré építi. A fővárosi artdeco templom letisztult fényeivel indítja el a vizuális cselekményt, majd a hetvenes-nyolcvanas-kilencvenes évekből ránk maradt kissé dohos (már amennyiben egy izlandi film képes lehet a dohosság érzetét közvetíteni), ahogyan felénk mondanák, „szocreál” környezetbe vezet minkát át. Szocreál: nevezhetnénk szociális-realizmusnak, ami képes velünk egy harminc évnél öregebb kordesign eszközeivel az elmúlás melankóliáját éreztetni (ahogyan a filmből is kiderül), koroktól, rendszerektől, földrajzi elhelyezkedéstől függetlenül. Globális század-végi szociális-realizmus. Ebbe a térbe érkezik meg Ari, egy el-camino-szindrómás anyától egy alkoholista apához. Erre van most a legkevésbé szüksége. Vele van a hallgatás, a hosszú végtagok, a test, amit húz a föld, és benne ez a rengeteg melankólia.

Rúnarsson koncepciója, hogy minden kamaszban (amennyire a minden-kamasz: Ari) ott lakik egy a születéssel egy időre háttérbe szorult, az éggel most újra összeköttetésben álló lélek – ennek a manifesztációja Ari anyagi hangja. Ezzel az „égi egyszerűséggel” állítja szembe Ari hétköznapi kamasz-életét, amelyben nem érti, miért kell a dolgoknak így történniük, az anyja, az apja miért olyan amilyen. Egyszerre találkoznak benne a hideg mindennapok az „elénekelhetetlennel”.

A karakterábrázolás egyszerű és nagyszerű: Ingvar Eggert Sigurðsson hiteles, mint alkoholista apa, Kristbjörg Kjeld ennivaló nagymama, Atli Oskar Fjalarsson valóban maga a gyámoltalan kamaszság, a már említett hosszú végtagokkal, gombahajjal, hallgatással, miközben tehetségről árulkodó

Szabó Márton István 87

ÉGI EGYSZERŰSÉG A GYAKORLATBAN *

módon játsza végig a film konfliktusait. Rúnarsson finoman csöpögteti a világot Ari köré – a bmx-es fiúk, a halbontó üzemi munka, a férfiak skandináv-rituális meztelen fürdőzése (a fent említett filmekhez hasonlóan) festi le az „izlandi én kis falum” közegét. Remek támogatást adnak alkotótársai:

88 Sophia Olsson szenzitív képei és Kjartan Sveinsson angyali zenéje tökéletesíti Rúnarsson koncepcióját.

A film a visszatérő kamaszkori élethelyzeteket szinte csak érintőlegesen mutatja be, így sikerül mindenről megmutatnia egy kicsit. A szokatlan munka kezdeti nehézségei ugyanúgy megjelenítésre kerülnek, ahogyan a részvétel egy olyan ivászonon, ahol szinte senkit sem ismer, ahogyan a kamasz-verekezés, a vacsorák a nagymamánál, a temetés, a marihuána-használat szürrealitása a kamasz-angyali-szellemi léttel szemben. Az olyan szentimentális képekben, mint amikor Ari a víztározóban énekel, vagy abban a jelenetben, ahol új barátjával fókát simogat, Rúnarsson a mágikus-realizmus eszközeivel ábrázolja a fiút: az ének után megkapja első fizetését, a foka simogatás után apja öli meg helyette a fókát a vadászaton – súlyok és ellensúlyok összességével mesél a kamaszfiú kettős valóságáról.

A film első kétharmadában megismerjük az atmoszférát, az apa alkoholizmusának menthetetlenségét, a falu életének lassú folydogálását. A rendező úgy ringat bele az illúzióba, mintha ebben a végtelen időben csak a melankóliáról kívánna mesélni – persze ez nem így van. Az a kérdés foglalkoztatja, hogy felül kerekedik-e (és ha igen, mikor) egy Ari-ban a hétköznapi realitásában megedződött „hideg” ember az „angyali hang” felett. Szinte mellékesen építi fel a cselekményt a film zárójelenetére, amelyben Ari „betetaminozva”, tehetetlenül nézi végig, ahogyan szerelmét, Lára-t megerősokolják. Miután Ari felébred, levetkőzik és bebújik Lára mellé, hogy a lány azt hihesse, hogy ő vette el a szüzességét. A gyerekkori szerelem betetőzése egy szörnyű titokkal és egy végtelenül nagy áldozattal történik meg: Ari sohasem mondhatja el azt, amit látott, annak az egynek, akit a legjobban szeret. Az apa (egyben a közösség „közös”) barátnőjével megtörténő első (nyomasztó) szexuális élményt nem oldozza fel ez a megerősokolás-történet, így nem oldozza fel az Ari, a „minden-kamasz” életében megfajított szexuálitás problémakörét. Rúnarsson a fent felsorolt alkotásokkal ellentétben nem tör meg a filmet gegekkel, sehol nem ad feloldozást. A néhol már nyomasztóan melankolikus történet mégis új utakat nyit az izlandi fiatal filmnek: aki ilyen szenzibilitással képes felvezetni egy ilyen gondolati végkifejletet, azzal a szándékkal, hogy kamaszokról szülőknél és vicaversa meséljen, az a jövőben akár mire képes lehet.

* (*Madárkák*; írta és rendezte: Rúnar Rúnarsson; főszereplők: Atli Oskar Fjalarsson, Ingvar Eggert Sigurðsson, Kristbjörg Kjeld, Rakeł Björk Björnsdóttir; fényképezte: Sophia Olsson; vágó: Jacob Secher Schulsinger; látványtervező: Marta Luiza Macuga; jelmeztervező: Helga Rós Hannam; zeneszerző: Kjartan Sveinsson)